

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม
Agrotourism Management in Najok Village Mueang Nakhonphanom District of NakhonPhanom Province

ราตรี ภูศรี (Ratree Phusri)* จินดา ขลิบทอง(Jinda Khlibtong)**

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ(Benchamas Yooprasert)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม 2) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านนาจอกฯ 3) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรฯ

ประชากรเป็นกลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 ราย ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี 2552 จำนวน 15 ราย และนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบพบโดยบังเอิญ จำนวน 73 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดจำแนกหมวดหมู่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive Statistics)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอกมีแนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเนื่องจากการเข้ามาท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล เช่น ประเพณีไหลเรือไฟ งานนมัสการพระธาตุพนม เป็นต้น ซึ่งมีผลต่อรายได้ 2) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก มีการบรรจุการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแผนพัฒนาตำบล การจัดการด้านพื้นที่โดยแบ่งเป็นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำการเกษตร การรับรองของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นไปตามมาตรฐาน คือ จำนวนนักท่องเที่ยวเหมาะสมกับพื้นที่ ความพร้อมในด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน กิจกรรมการท่องเที่ยวทางการเกษตรที่ดึงเอาวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมาเป็นจุดเด่นและเป็นการสร้างความประทับใจ 3) ด้านนักท่องเที่ยวร้อยละ 52.10 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.00 ปี ร้อยละ 80.80 แต่งงานแล้ว ร้อยละ 49.30 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง ร้อยละ 63.00 เป็นเกษตรกร นักท่องเที่ยวร้อยละ 58.90 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก เฉลี่ย 1.34 ครั้ง ร้อยละ 93.20 เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อทัศนศึกษา และนักท่องเที่ยวร้อยละ 57.70 รับรู้ข่าวสารจากเพื่อนและคนรู้จัก นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับมาก 4 ด้าน คือ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การรับรองของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ควรมีความหลากหลายเพื่อตอบสนองการรับสื่อของนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ การจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร บ้านนาจอก อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช hello_tree@hotmail.co.th

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช jinda.khl@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agasuben@stou.ac

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The present research aims to study 1) the situation of agro-tourism in Najok Village 2) the agro-tourism management in Najok Village, Muang NakhonPhanom District, NakhonPhanom Province 3)the satisfaction with the management of agro-tourism in Najok Village and 4)the problem, obstacle and solution for the agro-tourism in Najok Village.

The study group of this research consists of the community's leaders 5 people, the agro-tourism producers who have been registered with the Tourism Authority of Thailand (TAT) 15 people and the agro-tourism tourists who are randomly selected by the accidental sampling method 73 people. The data is collected by interview, later it is brought to check the correctness, divided in to category, and analyzed by the Descriptive Statistics.

The research found that 1) The number of tourists tends to increase continuously because they travel to see the special events and important places such as the Illuminated Boat Procession and the Phra That Phanom which later on results in the increasing of income 2) the agro-tourism management in Najok Village has been added into the local development plan that is; there is the land management, dividing the land to the residence and agriculture. The agro-tourism is warranty following the tourism standard rule; the number of tourists is appropriate to the land, the fundamental public utility is available, the agro-tourism activities represent the culture which is the identity of the community as the strong point which will bring about the impression from the tourists. 3) The research also shown that 52.10%of tourists are males, average age at 51.00 years, 80.80% are married, 49.30%earn merely high school education, most of them reside in the Central Region, 63.00% are farmers. In addition, the research further found that 58.90% of tourists' income is lower than10,000baht. The tourists travel to Najok Village average at 1.34 time, 93.20% are field trips and 57.70% learn about this attraction from friends and acquaintance. The research revealed that there are 4 features that the tourists are very satisfied with the agro-tourism; the management of agro-tourism, the service of agro-tourism, the warranty of agro-tourism and the place appealing to the tourists 4) The problem and suggestion, for example the advertisement and public relation should be varied in order to meet to life style of the tourists.

Keywords: Agro-tourism Management in Najok Village, Muang NakhonPhanom District, Nakhon Phanom Province

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช hello_tree@hotmail.co.th

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช jinda.khl@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agasuben@stou.ac

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยเน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก เนื่องจากเป็นที่มาของรายได้ ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศ การเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จากสถิติการท่องเที่ยว ปี 2547, 2548 และ 2549 มีมูลค่าถึง 3.84, 4.00 และ 4.68 แสนล้านบาท ตามลำดับซึ่งมีการขยายตัวร้อยละ 17 เทียบกับปี 2548 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554) อภิโชค และกรุณา, 2547 พบว่าประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว (ร้อยละ 7.7) ซึ่งมากกว่าภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ร้อยละ 7.6) และการท่องเที่ยวของโลก (ร้อยละ 4.2)

ในหลายประเทศได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวจึงได้เกิดแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่มุ่งเน้นในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการที่เปลี่ยนจากสังคมที่มุ่งเน้นบริโภคนิยมเข้าสู่สังคมที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน จุดมุ่งหมายหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือการสร้างความสมดุลย์ให้เกิดขึ้นระหว่างการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ดังนั้นขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบของท่องเที่ยวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน ฉะนั้นหากประเทศใดสามารถกำหนดมาตรการในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติให้มีคุณภาพก็สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวมาเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อทิศทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา(2555) ได้กำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ โดยในปี 2555-2559 กำหนดเป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ(Health Tourism) ท่องเที่ยวเชิงศาสนา(Spiritual Tourism) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย(Adventure Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) เป็นต้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาวัฒนธรรมทางความคิด เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในสินค้าท่องเที่ยว ส่งเสริมการลงทุนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คำนึงถึงคุณค่าและสิ่งแวดล้อม รวมถึงสนับสนุนการสร้างบรรยากาศการลงทุนในกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ เพื่อคืนธรรมชาติสู่ผืนโลก และชุมชน

จังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดที่อยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นจังหวัดที่มีภูมิประเทศสวยงามล้อมรอบด้วยทิวเขา มีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น งานไหลเรือไฟ งานนมัสการพระธาตุพนม งานสงกรานต์(งานบุญปีใหม่ไทยลาว) เป็นต้น อีกทั้งยังมีความหลากหลายของชนเผ่า ได้แก่ ภูไท แสก ลาว ญ้อ กะเลิง และชนชาติญวน(คนไทยเชื้อสายเวียดนาม) และในอำเภอเมืองนครพนมเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งเหมาะแก่การท่องเที่ยวอย่างยิ่ง อีกทั้งนาจอก ตำบลหนองญาติ อำเภอเมืองนครพนม ซึ่งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประชาชนมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ ทำนา ปลูกผัก ทำสวนหมาก สวนพลู ชาเขียว และดำรงชีวิตอยู่ในวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการประเมินให้เป็นหมู่บ้านเชิงประวัติศาสตร์ และได้รับรางวัลหมู่บ้านจัดการนันทนาการดีเด่นระดับจังหวัด ปี พ.ศ. 2552 (สมจิตร อรรถวรณิต. 2555, สัมภาษณ์) แต่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดนครพนมยังไม่ขยายตัวเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวแบบกระจุยตัว หรือตามเทศกาล จึงเป็นสาเหตุทำให้ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวน้อย ไม่เกิดการกระจายรายได้แก่ชุมชน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านนาจอกเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร บุคลากร การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ สามารถเป็นแหล่งรองรับการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว รวมถึงสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งก่อนการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวอื่นของจังหวัดนครพนมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก
2. เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านนาจอก
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก
4. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ประชากรที่ศึกษา 1) มีกลุ่มผู้นำชุมชนจำนวน 5 ราย และผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี 2552 จำนวน 15 ราย 2) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในบ้านนาจอก ช่วงเดือนมกราคม-พฤษภาคม 2556 จำนวน 73 ราย ซึ่งได้จากการใช้สูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) สุ่มตัวอย่างแบบพบโดยบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ คือ 1) แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการ ประกอบด้วย (1) บทบาทในชุมชน (2) การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (3) สถานการณ์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร (4) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ และ 2) แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) ข้อมูลพื้นฐาน (2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (3) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของแบบสัมภาษณ์ และในแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และจัดจำแนกเป็นหมวดหมู่ ตามวัตถุประสงค์การศึกษาและวิเคราะห์ควมกระจุกตัว โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive Statistics)

ผลการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและบ้านพักโฮมสเตย์ของบ้านนาจอก อำเภอเมืองนครพนม จัดตั้งเมื่อ ปี 2551 เกิดจากความสนใจของเกษตรกรที่ได้รับการอบรมและเห็นตัวอย่างจากสถานที่ดูงาน และเมื่อกลับมายังภูมิลำเนา จึงได้รวมตัวกันของกลุ่มเกษตรกรที่มีความสนใจในการทำโฮมสเตย์ โดยดึงเอาวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม การทำอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ปลูกผัก ทำสวนหมาก สวนพลู สวนชาเขียว วิถีชีวิตชาวบ้านนาจอกเป็นคนขยัน อดทน สนใจใฝ่รู้ อยู่อย่างมีความสุข ดำรงชีวิตแบบพอเพียง มาเป็นจุดเด่นในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของหมู่บ้าน/ชุมชน

1. สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก

การท่องเที่ยวของอำเภอเมืองนครพนมช่วงที่นักท่องเที่ยวเข้ามามากที่สุดคือ ช่วงเทศกาลสงกรานต์ และช่วงงานประเพณีไหลเรือไฟ เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากแหล่งต่างๆ เช่น วัด ส่วนราชการ แล้วเดินทางเข้ามาเที่ยวภายในหมู่บ้านนาจอก โดยส่วนใหญ่จะมาเที่ยวในโปรแกรมแบบเช้าไป-

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

เย็นกลับ ได้แก่ เทียวพิพิธภัณฑน์หมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม บ้านพักอดีตประธานาธิบดีท่านโฮจิมินห์ เยี่ยมชมแปลงปลูกผักปลอดสารพิษ เทียวพิพิธภัณฑน์สัตว์น้ำจืด ล่องเรือสำราญดูสองฝั่งลำน้ำโขง เป็นต้น

การแข่งขันเรื่องการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนมมีน้อยเนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังต้องอาศัยเทศกาลต่างๆ มากกว่าที่นักท่องเที่ยวจะตั้งใจเข้ามาท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหมู่บ้าน และนักท่องเที่ยวส่วนมากเข้ามาเที่ยวในลักษณะเข้ามา เย็นกลับ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก จำนวนนักท่องเที่ยวจะมีมากในช่วงเทศกาลสำคัญๆ คือ ช่วงเทศกาลสงกรานต์ และช่วงงานประเพณีไหลเรือไฟ เช่นเดียวกับสถานการณ์การท่องเที่ยวของอำเภอเมืองนครพนม อีกทั้งความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมยังเป็นตัวดึงดูดการเข้ามาของนักท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมการทำเกษตรของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม

2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านนาจอก

2.1 ผู้นำชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

บทบาทของผู้นำชุมชนในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มี 4 ประเด็นที่สำคัญ ดังนี้ 1) การอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญของหมู่บ้าน 2) การสนับสนุนการปลูกผักปลอดสารพิษและการเกษตรภายในครัวเรือน 3) การจัดการด้านความปลอดภัย มีการจัดเวรยาม เพื่อตรวจสอบดูแลความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้าน และยังมีข้อตกลงหรือกฎของหมู่บ้านที่ชาวบ้านนาจอกปฏิบัติร่วมกัน 4) การผลักดันให้มีแผนพัฒนาตำบลด้านการท่องเที่ยว

2.2 ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกษตรกรที่ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่า แรงงานในการทำเกษตรและประกอบธุรกิจโฮมสเตย์ส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกที่อยู่ในรุ่นพ่อ-แม่ และผู้สูงอายุ ส่วนแรงงานที่อยู่ในวัยรุ่น-ผู้ใหญ่ส่วนรุ่นลูกๆ ของเกษตรกร ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ไม่ค่อยอยากกลับมาประกอบอาชีพด้านการเกษตรส่วนมากจะไปประกอบอาชีพในเมืองหลวง หรือจังหวัดใหญ่ๆ ที่มีความเจริญ หรือเข้ามาเปิดกิจการด้านการค้าในตัวเมืองมากกว่าที่จะอยู่ในชุมชน

นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรบางรายต้องหยุดการให้บริการบ้านพักโฮมสเตย์ เนื่องจากการเสียชีวิตของสมาชิกในครัวเรือน ทำให้ไม่สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ครบทุกคืนจึงต้องหยุดกิจกรรมดังกล่าว และจะเปิดในกรณีมีการจัดอบรมสัมมนาที่หากบ้านพักหลักไม่เพียงพอ เฉพาะการพักค้างคืนเท่านั้น ส่วนเรื่องอาหารทางกลุ่มโฮมสเตย์จะเป็นคนจัดทำ

บทบาทในการจัดการการท่องเที่ยว

1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ด้านการจัดการพื้นที่ บ้านนาจอกได้แบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนต่างๆ คือ บ้านพัก สถานที่ดูงานทางการเกษตร เช่น การปลูกผักภายในพื้นที่บ้านพักตามวิถีของชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม สวนผักปลอดสารพิษนาข้าว เป็นต้น สถานที่ดูงานด้านวัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑน์บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม บ้านอดีตประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ศาลเจ้าด่าน-เวียง เป็นต้น

ด้านผลผลิตทางการเกษตร/ผักปลอดสารพิษ ต่างๆ พบว่าเกษตรกรมีการรวมกลุ่มขายที่ตลาดสีเขียวของโรงพยาบาลนครพนม โดยการวางแผนการผลิตจะมีการตกลงชนิดผักที่ปลูกภายในกลุ่มว่า

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

สมาชิกคนใด ผลิตภัณฑ์ไหน ปริมาณเท่าไร เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในเรื่องของราคาผลผลิต และการขายตามหน่วยงานราชการต่างๆ

ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นการให้การสนับสนุนของหน่วยงานราชการ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดนครพนม เป็นต้น รูปแบบการประชาสัมพันธ์ มีดังนี้ การจัดทำเว็บไซต์ ป้ายประชาสัมพันธ์ การออกสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ แต่การประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่ขาดความต่อเนื่องและการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพการพร้อมใช้งาน

2) ความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น เกษตรกรและเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ได้ให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยว จะต้องเหมาะสมกับพื้นที่และความสามารถในการรองรับได้ สำหรับความพร้อมในด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานนับว่าแต่ละบ้านมีความพร้อมอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา นอกจากนี้ด้านอาหารที่มีบริการนักท่องเที่ยวนั้น จะเป็นการบริการที่พักพร้อมอาหารเช้าหรืออาหารกลางวันสำหรับนักท่องเที่ยว ถ้านักท่องเที่ยวมาเป็นกลุ่มคณะทางกลุ่มโฮมสเตย์มีความสามารถในการจัดทำอาหารเลี้ยง เช่น อาหาร ไต่เงิน หรืออาหารกล่อง หรือเลือกเมนูอาหารได้ตามความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยว

3) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การรับรองของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น เกษตรกรและเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ จะเน้นการให้บริการแบบเป็นการเอง สร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว สามารถนำเสนอความรู้ ภูมิปัญญา เกี่ยวกับขั้นตอนการเก็บเกี่ยวผลผลิต การให้บริการนักท่องเที่ยวจะอยู่ในลักษณะภาพรวม โดยติดต่อผ่านทางประธานกลุ่มนาจอกโฮมสเตย์ โดยแจ้งวันที่ และจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้าพัก หากมีการติดต่อผ่านทางโทรศัพท์จะต้องโอนค่าใช้จ่ายล่วงหน้าร้อยละ 30 การจัดสรรเงินรายได้จากการท่องเที่ยว เมื่อมีรายรับจากนักท่องเที่ยวจะจัดสรรเป็นค่าใช้จ่าย ค่าบ้านพักค่าอาหาร การแสดงต้อนรับ การจัดสรรรายได้จะแบ่งตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวและพักในบ้านหลังนั้นๆ การแบ่งนักท่องเที่ยวโดยให้เวียนจนครบทุกหลังของบ้านสมาชิกของกลุ่มฯ การจัดการด้านอาหารจะจัดตามความต้องการของนักท่องเที่ยวซึ่งทางกลุ่มสามารถจัดทั้งแบบอาหารกล่อง บุฟเฟต์ และอาหารไต่เงิน นอกจากนี้ยังมีบริการติดต่อประสานงานรถตู้ให้เช่าเพื่อไปเที่ยวทั้งภายในจังหวัดนครพนม และประเทศต่างประเทศในราคาที่ยุติธรรม

4) การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกษตรกรและเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ได้ให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวโดยมีสิ่งดึงดูดใจหลักๆ 2 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมทางการเกษตรของหมู่บ้านนาจอกมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องไปกับการนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษ การใช้ควายไถนาแทนรถไถ การทำปุ๋ยชีวภาพ การดำนา เกี่ยวข้าว นวดข้าว การเก็บ การชิมและการแปรรูปชาเวียงคานม การล่องเรือหาปลาตามริมแม่น้ำโขง 2) กิจกรรมทางวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม เช่น ภาษาเวียดนาม การแต่งกาย การทำอาหาร การแสดงของชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ไทย-เวียดนาม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในบ้านนาจอก พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 52.10 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.0 ปี ร้อยละ 80.80 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 49.30 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 23.3 จบการศึกษาระดับปวส. ถึงปริญญาตรี ภูมิลำเนาอยู่ภาคกลาง นักท่องเที่ยวร้อยละ 58.90 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน และเคยเดินทางมาเที่ยวบ้านนาจอกเฉลี่ย 1.34 ครั้ง ร้อยละ 93.20 เดินทางมาเพื่อทัศนศึกษา และนักท่องเที่ยวร้อยละ 57.70 รับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านนาจอกจากการบอกต่อของเพื่อนและคนรู้จัก

3.2 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 4 ด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อย ดังนี้ การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว การรับรองของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 5 ประเด็น พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระดับมาก มี 3 ประเด็น คือ ด้านความปลอดภัย การจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ และ การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ และความพึงพอใจในระดับปานกลาง คือการประชาสัมพันธ์

2) ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 5 ประเด็น พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ความพร้อมของสาธารณูปโภคพื้นฐาน และมีความพึงพอใจในระดับมาก 4 ประเด็น โดยเรียงลำดับดังนี้ เส้นทางเดินเท้าเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมของบุคลากรในการรับรองนักท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว

3) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 5 ประเด็น พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก 3 ประเด็น โดยเรียงลำดับดังนี้ การต้อนรับและความมีมนุษยสัมพันธ์ของชุมชนกับนักท่องเที่ยว ความสามารถของมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมนักท่องเที่ยว และการให้บริการความรู้และข้อมูล และ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง 2 ประเด็น โดยเรียงลำดับดังนี้ ความหลากหลายของกิจกรรม และ การให้บริการยานพาหนะ

4) การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 6 ประเด็น พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น คือ ความโดดเด่นของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการเพาะปลูกกับชาติดิพันธุ์ของเกษตรกรในชุมชน และ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ความรู้เฉพาะ ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ความโดดเด่นของเอกลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรม

4. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

4.1 ปัญหา อุปสรรค

1) การประชาสัมพันธ์ เป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเห็นควรให้มีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และมีการปรับปรุงให้พร้อมใช้งาน และสามารถตอบสนองการรับสื่อของนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งอายุ อาชีพ มีการประชาสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่อง และในช่วงที่มีเทศกาลสำคัญ ของจังหวัดควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็นรู้จักของนักท่องเที่ยว และสร้างความดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

2) ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ ควรนำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้าเป็นกิจกรรมส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะคนหนุ่มสาวได้เข้าใจ ให้เห็นคุณค่า ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้กลับฟื้นคืนสภาพได้ในระยะต่อไป

4.2 ข้อเสนอแนะ

1) หน่วยงานภาครัฐ ควรเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุน ติดต่อประสานงาน สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวภายในจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากจังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายในเรื่องวัฒนธรรมชนเผ่า เช่น ภูไท แสก ไทยโซ่ เป็นต้น คอยเป็นที่ปรึกษาให้แก่เกษตรกรโดยเข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้ ด้านต่างๆ ได้แก่ แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแก่เกษตรกร การเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี การอบรมเรื่องภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร

2) การจัดทำโครงการมัคคุเทศก์น้อย โดยดึงเอาโรงเรียนในชุมชนมาฝึกให้เด็กมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความรักและหวงแหนในอาชีพการเกษตรและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลให้มีการอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไปในวันข้างหน้าอันเป็นการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การอภิปรายผล

จากการศึกษาจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก มีสิ่งที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในบ้านนาจอก

การท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนม แบ่งเป็นช่วงที่สำคัญ ได้ 4 ช่วง ดังนี้ 1) เทศกาลปีใหม่และตรุษจีน 2) ช่วงเทศกาลสงกรานต์ หรือวันหยุดยาว 3) ช่วงฤดูฝน เป็นช่วงที่บรรยากาศการท่องเที่ยวเงียบเหงาเนื่องจากฝนตกและไม่ค่อยมีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว 4) ช่วงเข้าสู่ฤดูหนาว (ประเพณีไหลเรือไฟ ประเพณีลอยกระทง)

ส่วนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านนาจอก พบว่า ช่วงที่นักท่องเที่ยวเข้ามามากที่สุดคือ ช่วงเทศกาลสงกรานต์ และช่วงงานประเพณีไหลเรือไฟ เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากแหล่งต่างๆ เช่น วัด ส่วนราชการ แล้วเดินทางเข้ามาเที่ยวภายในหมู่บ้านนาจอก โดยส่วนใหญ่จะมาเที่ยวในโปรแกรม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

แบบเข้าไป-เย็นกลับ ได้แก่ เทวพิพิธภัณฑน์หมู่บ้านมรดกภาพไทย-เวียดนาม บ้านพักอดีตประธานาธิบดีท่านโฮจิมินห์ เยี่ยมชมแปลงปลูกผักปลอดสารพิษ เทวพิพิธภัณฑน์สัตว์น้ำจืด ล่องเรือสำราญดูสองฝั่งลำน้ำโขง เป็นต้น

อนาคตการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดนครพนม ต้องมีการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงความรู้ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในจังหวัด และเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีการประชาสัมพันธ์ในเทศกาลต่างๆ อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งต้องมีการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพื้นฐานการคิดจากชุมชนเอง ที่มีความภูมิใจในวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของตนเองที่พร้อมจะสื่อต่อคนภายนอก โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดนอกจากนั้นแล้ว เกษตรกรหรือชุมชนเองยังต้องการความเข้าใจ ความร่วมมือของนักท่องเที่ยวในเคารพในกฎ กติกา ที่ชุมชนร่วมกันสร้างไว้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัฒนธรรม

2. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาออก ตำบลหนองญาติ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาออก ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 4 ด้าน พบว่า

2.1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 5 ประเด็น พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระดับมาก มี 3 ประเด็น คือ ด้านความปลอดภัย การจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ และการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ และความพึงพอใจในระดับปานกลาง คือการประชาสัมพันธ์ จะเห็นว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจของการประชาสัมพันธ์ น้อยที่สุด ซึ่งการจัดการเรื่องการประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านนาออกมีน้อย ส่วนใหญ่มีรู้จักในด้านศิลปวัฒนธรรมมากกว่า และการประชาสัมพันธ์ขาดความต่อเนื่อง เช่น การจัดทำเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ พบว่า ไม่สามารถเข้าชมได้เนื่องจากขาดผู้ดูแล อีกทั้งการทำป้ายประชาสัมพันธ์ก็ไม่ทั่วถึง ในขณะที่สมศักดิ์ คูหาสรรค์เวช และประพัฒน์ อธิบุญพงษ์ (2552 :1-7) ศึกษาการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยว การเกษตรแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง พบว่าการจัดทำเว็บไซต์ต้องมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องตามกระบวนการทุกขั้นตอน เพื่อจะทำให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา และความรู้สึกเป็นเจ้าของ ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาออก มีสมาชิกในกลุ่มเข้าร่วมดำเนินการจะทำให้การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้สอบถามจากกลุ่มเกษตรกรฯ สืบค้นประวัติที่เกี่ยวข้องกับบ้านนาออกพบว่าจะมีส่วนที่ลูกหลานบ้านนาออกได้ทำบล็อกเว็บต่างๆ เกี่ยวกับสถานที่สำคัญของบ้านนาออก และสามารถเข้าเยี่ยมชมได้ตลอด และมีการอัพเดทข้อมูลกิจกรรมของหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ และจากการสอบถามนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่บ้านนาออก พบว่ารับรู้ข่าวสารเรื่องการท่องเที่ยวของบ้านนาออกจากเพื่อนและคนรู้จัก โดยเฉพาะส่วนใหญ่ที่เข้ามาเที่ยวตามเทศกาลต่างๆ ดังนั้นการทำป้ายประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวควรนำไปประชาสัมพันธ์ตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ วัดพระธาตุพนม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาที่นักท่องเที่ยวจากทั่วทุกภาคของประเทศนิยมมากราบไหว้ นอกจากนี้ยังมีพระธาตุประจำวันเกิดที่นักท่องเที่ยวนิยมมากราบไหว้เมื่อมาเที่ยวที่จังหวัดนครพนม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

2.2 ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 5 ประเด็น พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ความพร้อมของสาธารณูปโภคพื้นฐาน และมีความพึงพอใจในระดับมาก 4 ประเด็น โดยเรียงลำดับดังนี้ เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมของบุคลากรในการรับรองนักท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว เนื่องจากในด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวถ้าหากไม่มีการจองห้องพัก หรือการแจ้งในการเข้ามาท่องเที่ยวล่วงหน้าความพร้อมในเรื่องอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวยังมีไม่เพียงพอสำหรับกลุ่มโฮมสเตย์ แต่ทางกลุ่มได้ประสานงานกับร้านอาหารใกล้เคียงเพื่อสามารถให้บริการด้านอาหารได้ครบถ้วนกับจำนวนนักท่องเที่ยว จะขาดก็แค่เพียงอาหารที่บ่งบอกถึงศิลปวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายเวียดนามที่ต้องแจ้งก่อน

2.3 การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 5 ประเด็น พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก 3 ประเด็น โดยเรียงลำดับดังนี้ การต้อนรับและความมีมนุษยสัมพันธ์ของชุมชนกับนักท่องเที่ยว ความสามารถของมัคคุเทศก์หรือผู้นำชม และการให้บริการความรู้และข้อมูล และมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง 2 ประเด็น โดยเรียงลำดับดังนี้ ความหลากหลายของกิจกรรม และการให้บริการยานพาหนะ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวใน ความหลากหลายของกิจกรรม มีน้อยเนื่องจากการเข้ามาท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาแบบไม่ได้วางแผนหรือแจ้งล่วงหน้าทำให้เที่ยวไม่ครบทุกจุดที่มีในบ้านนาจอก หรือ ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ชาวบ้านนาจอกเตรียมเอาไว้ ส่วนการให้บริการยานพาหนะยังมีน้อยเนื่องจากไม่มีรถโดยสารประจำทางผ่านต้องอาศัยรถสามล้อรับจ้าง ซึ่งบางครั้งนักท่องเที่ยวจะถูกเอาเปรียบเรื่องค่าโดยสาร ดังนั้นการจะเข้ามาท่องเที่ยวยังบ้านนาจอก ถ้ามีการติดต่อผ่านทางกลุ่มจะได้รับการอำนวยความสะดวกเรื่องรถเช่า หรือรถรับจ้างเพราะจะมีการติดต่อประสานงานกันเป็นประจำ

2.4 การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 6 ประเด็น พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น คือ ความโดดเด่นของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการเพาะปลูกกับชาติพันธุ์ของเกษตรกรในชุมชน และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ความโดดเด่นของเอกลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวมีความประทับใจในการเพาะปลูกที่ดึงดูดความเชื่อทางวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเพาะปลูก อีกทั้งยังสามารถลงมือปฏิบัติในบางกิจกรรมอันก่อให้เกิดการเรียนรู้เข้าใจวิถีชีวิตของชาวบ้านมากขึ้น นอกจากนี้จังหวัดนครพนมมีวัดพระธาตุต่างๆ หมู่บ้านชนเผ่า หากมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวให้เกิดเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว มีการวางแผนและประสานงานล่วงหน้าเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

ความสำคัญกับสถานที่ท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายเพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความประทับใจกับการท่องเที่ยวจะทำให้เกิดการประชาสัมพันธ์หรือบอกต่อกับเพื่อนให้มาเที่ยวในครั้งต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว-1 ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 52.10 และร้อยละ 80.80 สมรสแล้ว อายุของนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 51 ปี โดยอายุต่ำสุด 24 ปี และสูงสุด 70 ปี และกุลหญิง ชียงกงกุล (2553:47) พบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านจอมแจ้ง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ร้อยละ 68.00 อายุเฉลี่ย 43.43 ปี วัตถุประสงค์การเดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาไหว้พระธาตุพนม และวัดอื่นภายในจังหวัด ร่วมกับการมาเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รายงานสถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศประจำปี พ.ศ. 2554 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)(2554:5-9) พบว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดนครพนมร้อยละ 54.60 มีวัตถุประสงค์เพื่อไหว้พระและปฏิบัติธรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า จังหวัดนครพนมมีชื่อเสียงในการเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา และมีชื่อเสียงในเรื่องประธาตุพระจำวันเกิด ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาที่จังหวัดนครพนม และถือโอกาสท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครพนม และนักท่องเที่ยวร้อยละ 49.30 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ผู้ศึกษาพบว่าช่วงเวลาที่ทำกรเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคมเป็นช่วงเทศกาลงานนมัสการพระธาตุพนม ซึ่งจะมีประชาชนจากทั่วประเทศเดินทางมาไหว้พระธาตุพนม และเดินทางมาท่องเที่ยวต่อบ้านนาจอก ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความหลากหลาย

ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวร้อยละ 93.20 เดินทางเพื่อทัศนศึกษา และ 56.2 เพื่อพักผ่อน เคยเดินทางมาจังหวัดนครพนมเป็นครั้งแรก ร้อยละ 74.00 และเคยมาท่องเที่ยวจังหวัดนครพนมมากที่สุด 5 ครั้ง ร้อยละ 1.36 และเฉลี่ย 1.34 ครั้ง ใกล้เคียงกับผลงานวิจัย จารุภรณ์ สำเนียงแจ่ม (2553 อ้างใน นภาพรณ โตสติ, 2554:27) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวภายในศูนย์ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี เฉลี่ย 1.51 ครั้ง และสถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศประจำปี พ.ศ. 2554 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)(2554:5-14) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวร้อยละ 83.3 เดินทางมาจังหวัดนครพนมเป็นครั้งแรก และ พบว่า นักท่องเที่ยวร้อยละ 57.70 รับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านนาจอกจากเพื่อนและคนรู้จัก สอดคล้องกับการรายงานของสถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศประจำปี พ.ศ. 2554 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)(2554:5-11) ที่พบว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดนครพนมส่วนใหญ่ทราบข้อมูลจากเพื่อนและคนรู้จัก และการศึกษาของเบญจพร ทองไชย (2548 : บทคัดย่อ) นักท่องเที่ยวมาเที่ยวจังหวัด พระนครศรีอยุธยา โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และทางศิลปวัฒนธรรม อยู่ในระดับ พอใจมาก นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวส่วนใหญ่มีแนวโน้มจะมาซ้ำและจะบอกต่อบุคคลอื่นให้มาเที่ยวแน่นอน ส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มอาชีพเดียวกัน เช่น เกษตรกร ข้าราชการ นักเรียนนักศึกษา เป็นต้น และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ภาคกลาง

ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การประชาสัมพันธ์ เป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเห็นควรให้มีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และมีการปรับปรุงให้พร้อมใช้งาน และสามารถตอบสนองการรับสื่อของนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งอายุ อาชีพ มีการประชาสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่อง และในช่วงที่มีเทศกาลสำคัญๆ ของจังหวัดควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวของนักท่องเที่ยว และสร้างความดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

1.2 การรับรองของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในความหลากหลายของกิจกรรมน้อยที่สุด ดังนั้นกลุ่มฯ ควรมีการวางแผนจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สามารถท่องเที่ยวตามจุดสำคัญของหมู่บ้านให้อยู่ในระยะเวลาที่จำกัด และสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การเปรียบเทียบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรมีการวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบเดียวกัน ของจังหวัดต่างๆในประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบผลจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละพื้นที่ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบเครือข่ายจังหวัด เพื่อเป็นการเชื่อมโยง และหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดจากความต้องการของคนในชุมชนทำให้เกิดเรียนรู้ และรับประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2555) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ 2555-2559. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2555. สืบค้นจาก www.tica.or.th/images/plan_tourism2555-2559/2555-2559.pdf
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครพนม (2554) รายงานสถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศประจำปี 2554 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)
- กุลหญิง ชียงคะบุตร (2553) “ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย” รายงานการศึกษานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาธุรกิจการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- นภาพรรณ โตสติ (2554) “การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เบญจพร ทองไชย (2548) “พฤติกรรมและความพึงพอใจการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย” สารนิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สมจิตร อรรถวรณิตย์ (2555) สัมภาษณ์ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2555
- สมศักดิ์ คูหาสุวรรณเวช และประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ (2552) “การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง” คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง หน้า 1-7
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554) ท่องเที่ยวไทยจะก้าวต่อไปทางไหน. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2554. สืบค้นจาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/citizen/news/poll_thaitravel.jps